

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Vita Et Honestate Canonicoꝝ, Et Alioꝝ
Ecclesiasticorꝝ Specvlꝝ**

Langhe-Cruys, Johan

Duaci, 1587

De studio, doctrina, ac institutione clericorum. cap.iii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63733)

primantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ 1564. Idibus Nouembris; Pontificatus nostri anno quinto.

De studio, doctrina, ac institutione clericorum. CAP. IIII.

OMNIBVS, vt D. Ambrosius inquit^a, hominibus inest secundum naturam humanam verum inuestigare, quod ad studium cognitionis, & scientiæ trahit, & inquirendi infundit cupiditatem. Nihil est enim magis, quo homo cæteris animantibus præstet, quam quod rationis est particeps. Causas rerum requirit, generis sui authorem inuestigandum putat, in cuius potestate vitæ necisque nostræ potestas sit, qui mundum hunc suo nutu regat, cui sciamus rationem esse reddendam nostrorum actuum. In quibus excellere vniuersis pulchrum videtur, sed paucorum est assequi, qui voluendo cogitationes, consilia examinando, non mediocrem impediunt laborem, vt ad illud beatè honestèq; viuendum peruenire possint, atq; operibus appropinquare. Nō enim qui dixerit, inquit^b, mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum; sed qui fecerit ea, quæ dico. Nam studia scientiæ sine factis, & bonis operibus, haud scio an etiã inuoluant magis. Scientia enim, vt D. Paulus ait^c, inflat; charitas verò ædificat. Nihilominus, quanto excelsior virtus est sapientia, tanto magis enitendum esse arbitror omnibus clericis, vt eam assequi possint. Siquidē à Gelasio Papa constitutum legitur^d; vt illiteratos nullus præsumat ad clericatus ordinem promouere: quia literis carens, sacris non potest esse aptus officiis. Ignorantia enim mater cunctorum errorum est, debetq; maximè à sacerdotibus Dei cuitari, qui docendi officium in populo Dei susceperunt. Nam hi ex decreto concilij 4. Toletani^e scire debent sanctas scripturas, & canones: & omne opus eorum in prædicatione, & doctrina consistit, vt ædificent cunctos eam fidei scientia, quàm operum disciplina.

Quare

^a lib. 1. offic. cap. 36.
Omnes homines ad verum inuestigandum propensi sunt. Homo Christianus in quo cæteris animantibus præstet.

^b Matt. 7. cap.

^c 1. Corinth. 8.

^d c. illiteratos. dist. 36.
Illiterati ad clericatum non sunt promouendi.

^e Concil. Toletan. 4. cap. 24. c. ignorantia. dist. 38.

Quare & à SS. Tridentina Synodo, quia illiterati & imperiti parochialium ecclesiarum pastores sacris minus apti sunt officii, & alios propter eorum vitæ turpitudinem potius destruunt, quam ædificant, statutum fuit & ut Episcopi etiam, tanquam Apostolicæ sedis delegati, eisdem illiteratis, & imperitis, si alias honestæ vitæ sint, coadiutores, aut Vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter providere possint: quacumque appellatione, & exemptione remota. Eos verò, qui turpiter, & scâdaloſe viuunt, postquam præmoniti fuerint, coërceant, ac castigent: & si adhuc incorrigibiles in sua nequitia perseverent, eos beneficiis, iuxta sacrorum canonum constitutiones, exemptione, & appellatione quacumque remota, priuandi facultatem habeant.

a Sess. 21. de re-
form. cap. 6.

*Pastoribus il-
literatis coad-
iutores aut vi-
carij dandi
sunt.*

*Pastores turpi-
ter viuentes pri-
uandi sunt be-
neficiis.*

b Sess. 5. de re-
for. cap. 1.

c Constantino, 6.
cap. 5. Lateran.
sub Alexand. 2.
cap. 18. & sub
Innoc. 3. cap. 11.
*In quibus eccle-
siis lectio sacre
scripturæ fieri
debeat.*

*Præbenda, cui
annexum est
munus docendi,
quali viro con-
ferenda sit.
d. c. quia. & c.
fin. de magi-
stris.*

Eadem quoque SS. Synodus Tridentina ^b piis sum-
morum Pontificum, & probatorum conciliorum ^c con-
stitutionibus inhærens, easque amplectens, & illis adij-
ciens: ne cælestis ille sacrorum librorum thesaurus, quem
Spiritus sanctus summa liberalitate hominibus tradidit,
neglectus iaceat: statuit, & decreuit, quod in illis eccle-
siis, in quibus præbendæ, aut præstimonium, seu aliud
quouis nomine nuncupatum stipendium pro lectoribus
sacre Theologiæ deputatum reperitur, Episcopi, Archi-
episcopi, Primates, & alij locorum Ordinarij eos, qui præ-
bendam aut præstimonium, seu stipendium huiusmodi
obtinent, ad ipsius sacre scripturæ expositionem & inter-
pretationem per se ipsos, si idonei fuerint, alioquin per
idoneum substitutum ab ipsis Episcopis, Archiepisco-
pis, Primatibus, & aliis locorum Ordinariis eligendum,
etiam per subtractionem fructuum cogant, & cõpellant.
De cætero verò præbenda, præstimonium, aut stipendium
huiusmodi non nisi personis idoneis, & quæ per se ipsas
id munus explicare possint, conferantur: & aliter facta
prouisio nulla sit, & inualida. In ecclesiis autem metro-
politânis, vel cathedralibus ^d, si ciuitas insignis, vel po-
pulosâ, ac etiam in collegiatis existentibus in aliquo in-
signi oppido, etiam nullius diocesis, si ibi clerus nume-
rosus fuerit, vbi nulla præbenda, aut præstimonium, seu
stipendium huiusmodi deputatum reperitur, præbenda
quomodo

quomodocumque, præterquam ex causa resignationis, primò vacatura, cui aliud onus incompatible iniunctum non sit, ad eum vsum ipso facto perpetuò constituta, & deputata intelligatur. Et quatenus in ipsis ecclesiis nulla, vel non sufficiens præbenda foret, Metropolitanus, vel Episcopus ipse per assignationem fructuum alicuius simplicis beneficii, eiusdem tamen debitis supportatis oneribus, vel per contributionem beneficiatorum suæ ciuitatis, & diocesis, vel aliàs, prout commodius fieri poterit, de capituli cõsilio ita prouideat, vt ipsa sacræ scripturæ lectio habeatur; ita tamen, vt quæcumque aliæ lectiones, vel consuetudine, vel quauis alia ratione institutæ propter id minimè prætermittantur.

Ecclesiæ verò quarum annui prouētus tenues fuerint, & vbi tam exigua est cleri, & populi multitudo, vt Theologiæ lectio in eis commodè haberi non possit, saltem magistrum habeant ab Episcopo cum consilio capituli eligendum, qui clericos, aliosque scholares pauperes Grammaticam gratis doceat, vt deinceps ad ipsa sacræ scripturæ studia, annuente Deo transire possint: ideoque illi magistro Grammatices alicuius simplicis beneficii fructus, quos tam diu percipiat, quam diu in docendo perstiterit, assignentur: dum tamen beneficium ipsum suo debito non fraudetur obsequio: vel ex capitulari, vel episcopali mensa condigna aliqua merces persoluatur; vel aliàs Episcopus ipse aliquam rationem ineat suæ ecclesiæ in diocesi accommodam: ne pia hæc, vtilis, atque fructuosa prouisio quouis quæsito colore negligatur.

In monasteriis quoque monachorum, vbi commodè fieri queat, etiam lectio sacræ scripturæ habeatur. Qua in re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum in hoc, vt sedis Apostolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant. In conuentibus verò aliorum regularium, in quibus studia commodè vigere possunt, sacræ scripturæ lectio similiter habeatur: quæ lectio à Capitulis generalibus vel prouincialibus assignetur dignioribus magistris.

In gymnasiis etiam publicis, vbi tam honorifica, & cæterorum omnium maximè necessaria lectio hætenus instituta non fuerit, religiosissimorum Principum, ac Rerum-

Ubi, et quomodo Grammatica professio & lectio institueda. a c. 1. 2. c. quia & fin. de magistris. Synod. Constantino. c. cap. 5.

In monasteriis sacra scriptura lectio institueda.

Rerum publicarum pietate, & charitate ad catholicæ dei defensionem, & incrementum, sanæq; doctrinæ conseruationem, & propagationem instituat, & ubi instituta foret, & negligetur, restituitur. Et ne sub specie pietatis impietas disseminetur: statuit eadē sancta Synodus, neminem ad huiusmodi lectionis officium tan publicè, quàm priuatim admittendum esse, qui prius ab Episcopo loci, de vita, moribus, & scientia examinatus, & approbatus non fuerit. Quod tamen de lectoribus in claustris monachorum non intelligatur.

Professores quando, à quibus, et quomodo examinandi sint.

Privil. giu. doctorum et scholarium vniuersitatis Theologiae operæ dantiū. a c. fin. de magist.

An aliis disciplinis studentes Theologorum privilegio gaudeant.

b in c. tu. de cleric. nō res. & c. fin. de magist. gloss. sing. & not. in c. cum de diuersis, de privilegiis. in 6. c. c. cum ex eo, de electi. in 6.

d d. gloss. not. in c. cum de diuersis, de privilegiis. in 6.

Docentes verò ipsam sacram scripturam, dum publicè in scholis docuerint: & scholares, qui in ipsis scholis student, priuilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia à iure communi concessis, plenè gaudeant, & fruantur. Ab Honorio autem Papa 3. constitutum legitur; vt docentes in Theologica facultate, dum in scholis docuerint, & studentes in ipsa integrè per annos quinq; percipiant de licentia sedis Apostolicæ prouentus præbendarum, & beneficiorum suorum, non obstāte aliqua contraria consuetudine, vel statuto, cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes. An autem aliis scientiis & disciplinis studentes hoc priuilegio gaudere possint, dubitatum fuit. Cui dubitationi Panormitanus respondens dicit^b; quod licet verba dictæ constitutionis Honorij non adaptentur nisi ad studentes in Theologia, tamen considerando mentem aliorum iurium; & quia Ecclesia vniuersalis non potest regi sine iure, præsertim canonico: quod extendatur in fauorem studentium ad quamcumque facultatem, sed maxime ad ius canonicum. Nam in hoc docti, & periti, promouent vtilitatem non solum suæ propriæ ecclesiæ, sed etiam Ecclesiæ vniuersalis, quæ ad sui regimen indiget viris literatis^c. Nec obstat c. fin. de magist. quia dicit specialitatem in Theologis tantum respectu contrarij statuti; ideoq; valeret statutum, quod studentes in iure canonico, vel ciuili non perciperent fructus beneficiorum: sed in Theologia, non valeret tale statutum^d. Vide super hac studiosorū absentia à sua residentia concilium Mediolanense part. 2. tit. de residentia. Pius verò Papa quartus, ad cuius aures peruenerat, nō-

nō-

nullos curata, vel aliàs sacros ordines, aut personalem residentiam requirentia beneficia obtinentes, sub praxtextu quod literis operam dare cupiebant, post confirmationem concilij Tridentini per Sanctitatem suam factam, & publicatam, secum, vt literarũ studio in loco, vbi illud vigeret generale actu insistendo ratione beneficiorum per eos obtentorum huiusmodi, vsque ad quinquenium, vel aliud tempus tunc expressum, dummodo infra primum illius annum Subdiaconi fierent, ad reliquos ordines promoueri minimè tenerentur, & tam eisdem interim, quàm alij etiam ad eosdem ordines, vel eorum aliquem, seu aliquos promoti, quod similiter studentes beneficiis per eos obtentis per vicarios idoneos à locorum Ordinariis etiam congrua fructuum beneficiorum huiusmodi portione illis assignata, vel aliàs deputandos in diuinis deseruendo, animarum curam illis imminenter exercendo, & alia incumbẽtia onera supportando vsq; ad simile tẽpus personaliter in eisdẽ beneficiis residere nõ tenerẽtur, & nihilominus interea omnes eorundẽ beneficiorũ fructus percipere possent, per ordinariam Sanctitatis suæ signaturã, seu Poenitentiarie sue officium dispensari, sibiq; pariter indulgeri obtinuerant, nullũ in his vel fraudi, vel circũuentioni locum, præsertim quo ad absentes à Romana Curia, de quorũ qualitatibus facilis notitia haberi non potest, quantum humana ratione prouideri potest, relinquere volẽs, concilij etiam Tridentini decretis inhærendo, huiusmodi dispensationes & indulta hæcenus concessa, ac tam ipsius Poenitentiarie, quàm Apostolicas, & alias desuper confectas, & conticiẽdas literas, processusq; habitos, & habẽdos per easdẽ dictis absentibus nullatenus suffragari, nisi singulorum Ordinariorũ locorũ, in quibus singula beneficia huiusmodi consistũt, cõsensus gratis præstãdus ad id accedat, Apostolica auctoritate declarauit: decernens irritũ, &c.

Declaratio Pij 4. quod gratia de non residendo, et percipiendo fructus ratione studij, nõ valeant sine consensu Ordinarij.

Clerici quibus studium vacare, & se exercere debeat. CAP. V.

Nihil autẽ clericis, & præsertim sacerdotibus, atq; Canonicis magis est declinandũ, quàm otium, & torpẽs animi ignauia, quoniã ea præstat alimentũ, & materiã multis vitiiis, iuxta illud Ecclesiastici: *Multã malitiam*

Omnibus clericis otium est fugiendum.

23. cap.